

Skolemiljøutvalg

Veileder til
medlemmene

1	INNLEDNING	
1.1	Hva er et skolemiljøutvalg?	s 4
1.2	Hvorfor delta i skolemiljøutvalget? Hvordan kan DU bidra til at skolehverdagen blir bedre?.....	s 5
2	HVILKE OPPGAVER HAR ET SKOLEMILJØUTVALG?	
2.1	Ta aktivt del i arbeidet for å skape et godt skolemiljø og uttale seg i alle saker som gjelder skolemiljøet	s 6
2.1.1	Hva er et godt fysisk skolemiljø?	s 7
2.1.2	Hva er et godt psykososialt miljø?	s 7
2.2	Hvordan kan utvalget bidra til å skape et godt skolemiljø på DERES skole?	s 7
2.3	Hvilke oppgaver har ikke et skolemiljøutvalg?	s 8
3	SAMMENSETNING AV SKOLEMILJØUTVALGET	
3.1	Grunnskolen	s 9
3.1.1	Samarbeidsutvalget som skolemiljøutvalg	s 9
3.1.2	Saker underlagt lovbestemt taushetsplikt.....	s 10
3.1.3	Valg av medlemmer	s 10
3.1.4	Rektors rolle	s 10
3.1.5	Hva hvis representanter ikke møter?.....	s 10
3.2	Videregående skole	s 11
3.2.1	Skoleutvalget som skolemiljøutvalg.....	s 11
3.2.2	Også elevene har taushetsplikt	s 11
3.2.3	Valg av medlemmer	s 11
3.2.4	Rektors rolle	s 11
3.2.5	Hva hvis representanter ikke møter?.....	s 11
4	SKOLEMILJØUTVALGETS RETT TIL Å FÅ INFORMASJON	
4.1	Når skal skolens ledelse informere skolemiljøutvalget?	s 12
4.2	Hvilke saker om elevenes skolemiljø kan skolen ikke informere om?	s 12
5	EKSEMPEL PÅ ET GODT UTVIKLET SKOLEMILJØUTVALG	
5.1	Presentasjon og opplæring.....	s 13
5.2	Hvordan bevare kunnskap i skolemiljøvalget?	s 13
5.3	Organisering av skolemiljøutvalg – eksempel på årshjul, møtekalender, sakliste for møter og oppgaver	s 13
6	RESSURSER	s 15

1. Innledning

1.1 Hva er et skolemiljøutvalg?

Skolemiljøutvalget skal arbeide for å øke deltakelsen fra elevene, foreldrene, skolen og de ansatte i arbeidet med skolemiljøet. Elever og foreldre skal være i flertall i utvalget. Utvalget skal gi råd til skolen i arbeidet med skolemiljøet, men har ikke rett til å fatte bindende vedtak. Skolemiljøutvalget kan også be skolen sette inn tiltak for å bedre det fysiske og det psykososiale miljøet på skolen.

Alle grunnskoler og videregående skoler har plikt til å ha et skolemiljøutvalg. Elever og foreldre har rett til å bli hørt! Denne veilederen kan hjelpe skolemiljøutvalget til å gjøre en best mulig jobb.

1.2 Hvorfor delta i skolemiljøutvalget? Hvordan kan DU bidra til at skolehverdagen blir bedre?

Du som elev eller forelder kan gjøre en forskjell!

I skolemiljøutvalget kan dere sikre at elever og foreldre får økt innflytelse på skolehverdagen. Som representant i skolemiljøutvalget får du som forelder mulighet til å påvirke dagen til din sønn eller datter. Som elev kan du være med på å skape din egen hverdag. Uten tilbakemeldinger fra deg som er elev, er det vanskelig for rektor og de ansatte å gjøre skolen best mulig.

Du som forelder har rett til å

- bli informert om skolemiljøutvalgets rolle og oppgaver, slik at du kan få mulighet til å påvirke ditt barns skolehverdag
- få løpende informasjon om alle forhold som har vesentlig betydning for skolemiljøet, som alvorlige voldsepisoder, dårlige sosiale forhold eller luftkvaliteten i klasserommet
- uttale deg, komme med forslag og stemme i saker som gjelder skolemiljøet

- delta i planleggingen og gjennomføringen av det systematiske arbeidet med helse, miljø og sikkerhet ved skolen.

Du som elev får rett til å

- få informasjon, uttale deg, komme med forslag og stemme i saker om skolemiljøet
- være med når skolen lager planer for helse, miljø og sikkerhet på skolen
- si hva du mener om hva som kan gi et godt miljø på din skole
- få vite hva skolemiljøutvalget er, og hva det gjør, slik at du kan bidra til at elevene får en så god skolehverdag som mulig
- være med på møter med skoleledelsen der din stemme skal bli hørt

Regelverket for grunnskoler
Ved hver grunnskole skal det være et skolemiljøutvalg.

I skolemiljøutvalget skal elevene, foreldrerådet, de ansatte, skoleledelsen og kommunen være representert.

Skolemiljøutvalget skal være sammensatt slik at representantene for elevene og foreldrene til sammen er i flertall.

(opplæringsloven § 11-1a)

Regelverket for videregående skoler
Ved hver videregående skole skal det være et skolemiljøutvalg.

I skolemiljøutvalget skal elevene, de ansatte, skoleledelsen og fylkeskommunen være representert.

Skolemiljøutvalget skal være sammensatt slik at representantene for elevene er i flertall.

(opplæringsloven § 11-5a)

2. Hvilke oppgaver har et skolemiljøutvalg?

2.1 Ta aktivt del i arbeidet for å skape et godt skolemiljø og uttale seg i alle saker som gjelder skolemiljøet

Dere som sitter i et skolemiljøutvalg, har et særlig ansvar for å holde dere orientert om og gi råd til skolen om det fysiske og psykososiale miljøet. Rektor har ikke plikt til å følge rådene deres. Dere kan også gi skolen forslag til tiltak hvis dere ønsker at forholdene skal bli bedre. Dere i skolemiljøutvalget bør være opptatt av å gjøre skolemiljøet så godt som mulig og forebygge et dårlig miljø.

Elevenes rettigheter og skolens ansvar
«Alle elever i grunnskolar og vidaregåande skolar har rett til eit godt fysisk og psykososialt miljø som fremjar helse, trivsel og læring.» (opplæringsloven § 9a-1)

Alle på skolen har et felles ansvar for å sørge for et godt skolemiljø. Det er viktig at skoleledelsen, de ansatte, foreldre og elever snakker sammen om hvordan de sammen kan skape et best mulig miljø.

Kommunen, som eier grunnskolene, og fylkeskommunen, som eier de videregående skolene, har et særlig ansvar for at

kravene i opplæringsloven og forskriftene blir oppfylt. Dette står i opplæringsloven § 13–10.

Utvalget kan be om tiltak

Utvalget kan på vegne av elever og foreldre be skolen om tiltak for å bedre skolemiljøet og be om at skolen følger opp tiltakene. Det kan for eksempel gjelde planer og systemer som skolen har, eller problemer med miljøet til en gruppe elever, et helt klassemiljø eller hele skolemiljøet.

Hvis det gjelder et konkret tilfelle av for eksempel mobbing, er det mest praktisk om henstillingen kommer fra eleven selv eller foreldrene til eleven. Andre kan eventuelt be om tiltak på deres vegne, dersom eleven eller foreldrene ønsker det.

Hvis skolemiljøutvalget ber om tiltak på vegne av en eller flere elever eller foreldre, må utvalget presisere hvilke bestemte personer det gjelder, eventuelt om utvalget ber om tiltak for planer og systemer på skolen.

Utvalget bør be om tiltak skriftlig. For å fremme elevenes rettssikkerhet skal skolen behandle henstillingen om tiltak etter reglene om enkeltvedtak i forvaltningsloven. Dersom skolemiljøutvalget ikke er fornøyd med skolens enkeltvedtak, eller skolen ikke fatter enkeltvedtak innen rimelig tid, kan utvalget klage.

Klagen på enkeltvedtaket skrives til Fylkesmannen, men sendes til skolen. Først skal skolen eller skoleeieren behandle saken på nytt. Hvis skolen eller skoleeieren ikke gir utvalget medhold, skal de sende klagen videre til Fylkesmannen så raskt som mulig.

Utdanningsdirektoratet har laget en mal for hvordan et skolemiljøutvalg kan be om tiltak. Den kan dere laste ned på www.udir.no/skolemiljoutvalg

2.1.1 HVA ER ET GODT FYSISK SKOLEMILJØ?

Det fysiske skolemiljøet omfatter både skolens inne- og utemiljø.

Her er noen eksempler på et godt fysisk skolemiljø:

- Lysforholdene i undervisningsrommene og gangene må være gode.
- Det må ikke være for mye støy.
- Det må ikke være for varmt eller for kaldt innendørs.

- Lokalene der elevene oppholder seg, skal være rene og hygieniske.
- Luften skal være god å puste i.
- WC og dusjer skal ha god standard og hygiene.
- Både ute- og inneforholdene skal være utformet slik at risikoen for at elevene kan skade seg, er liten.
- Ute- og inneområdene skal gjøre det mulig for alle elevene å være fysisk aktive utenom undervisningsrommene.
- Det skal være tilgang til rent drikkevann utenom toalettene.
- Det skal være gode rammer rundt skolemåltidet.

Utemiljøet omfatter også blant annet utformingen av utearealer og lekeapparater.

Skolen skal arbeide systematisk og gjennom hele året for å fremme helse, miljø og trygghet for elevene. Det betyr at skolen ikke bare skal kontrollere at miljøet er bra, men at de skal gjøre noe når det er nødvendig. Dette kalles internkontroll, og reglene finner du i opplæringsloven § 9a-4.

Regelverket for det fysiske miljøet kan du blant annet finne i opplæringsloven § 9a-2 og i forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler m.v. Skolen må kunne dokumentere at det fysiske miljøet tilfredsstiller kravene i forskriften.

2.1.2 HVA ER ET GODT PSYKOSOSIALT MILJØ?

«Skolens psykososiale miljø» handler om hvordan ansatte og elever oppfører seg overfor hverandre på skolen. Skolemiljøet skal fremme helsen, trivselen og læringen til elevene. Ingen elever skal bli utsatt for krenkende ord og handlinger verken fra medelever eller lærere. Krenkende ord og handlinger kan for eksempel være mobbing, vold, rasisme og utestenging. Det kan også være enkeltstående ytringer om for eksempel utseende eller funksjonshemninger. Det er hvordan eleven opplever ordene eller handlingene, som avgjør om de er krenkende. Regelverket for det psykososiale miljøet finner du i opplæringsloven § 9a-3.

Alle ansatte på skolen har plikt til å reagere hvis de får kunnskap eller mistanke om at elever blir utsatt for krenkende ord eller handlinger. De skal undersøke saken, varsle skoleledelsen og om nødvendig selv gripe direkte inn. Skoleledelsen har plikt til å utarbeide planer mot krenkelser. Ledelsen skal også se til at rutinene ved skolen er så gode at eventuelle krenkelser kan oppdages raskt. De skal også sørge for at tiltakene for å rydde opp i slike utfordringer er effektive.

2.2 Hvordan kan utvalget bidra til å skape et godt skolemiljø på DERES skole?

Godt skolemiljø

Skolemiljøutvalget bør drøfte og definere hva som er et godt skolemiljø på deres skole. Så bør utvalget prioritere hvilke tiltak som skal settes i verk for å oppnå et godt skolemiljø, og hvordan dere vil gå frem for å få satt tiltakene ut i livet. Utvalget bør også vurdere egne planer for et godt skolemiljø underveis. Dersom planene ikke fungerer, bør dere finne andre tiltak. Til slutt bør dere evaluere om målene ble oppnådd.

Godt fysisk miljø

Skolemiljøutvalget har et særlig ansvar for å følge med på at skolen er i tråd med myndighetenes krav til det fysiske miljøet.

Skolemiljøutvalget har rett til å få se dokumentasjon fra skolen om det systematiske arbeidet for helse, miljø og trygghet hvis utvalget ber om det. For eksempel skal en oversikt over det fysiske skolemiljøet vise hvordan luftkvaliteten i de enkelte klasserommene er, og om uteområdene er egnet til lek og fysisk aktivitet for alle elever. En oversikt kan gjelde konkrete fysiske forhold eller skolens langsiktige planer for det fysiske miljøet.

Godt psykososialt miljø

Skolemiljøutvalget bør også følge med på at skolen har skriftlige planer for det psykososiale miljøet, og at disse blir fulgt opp i praksis. Skolemiljøutvalget kan be

om å få se skolens planer. En oversikt over det psykososiale miljøet bør for eksempel inneholde en kartlegging av om elever blir utsatt for vold, mobbing eller utestenging fra fellesskapet av andre elever eller lærere. Oversikten bør også vise hvilke planer skolen benytter for å forebygge, avdekke, forhindre og håndtere krenkende atferd. Det er også naturlig at skolemiljøutvalget deltar når skolen lager strategier mot mobbing og annen krenkende atferd, og undervisningsopplegg som gjelder skolens psykososiale miljø.

Ordensreglement

Skolemiljøutvalget bør vurdere hvilken atferd hos elevene som er akseptabel, og hvilken atferd som bør få konsekvenser. Dere bør også se på hvilke konsekvenser som er rimelige og står i forhold til det eleven har gjort. Det er særlig elevene som merker skolemiljøet på kroppen, og opplever de fysiske og psykiske konsekvensene av et dårlig skolemiljø. Det er derfor viktig å høre hva elevrepresentantene mener er ønsket og uønsket atferd.

Trivselstiltak

Skolemiljøutvalget kan foreslå trivselstiltak som kan komme elevene til gode. Elevene skal ha et miljø som fremmer trivsel. Utvalget kan arbeide forebyggende for at elevene skal få økt trivsel.

Brukerundersøkelser

Skolemiljøutvalget kan i tillegg ta initiativ til å følge opp resultater fra brukerundersøkelser, slik som Elevundersøkelsen og Foreldreundersøkelsen. Elevundersøkelsen er en nettbasert spørreundersøkelse hvor elevene kan gi sin vurdering av skolen.

Hensikten med Elevundersøkelsen er at elevene kan si sin mening om forhold som er viktige for å lære og for å trives på skolen. Foreldreundersøkelsen er foreldrenes vurdering av skolen, og skolemiljøutvalget kan ta initiativ til at skolen gjennomfører undersøkelsen.

Be om tiltak for å bedre forhold ved skolen

Skolemiljøutvalget kan be om tiltak for å bedre forholdene ved skolen. Tiltakene kan gjelde skolens planer og systemer, eller utfordringer ved skolemiljøet til en gruppe elever, klassemiljøet eller skolemiljøet.

Utvalget bør være mest mulig konkret når dere ber om tiltak. Dere bør gjøre det så klart som mulig hva som er problemet, og eventuelt hvilke tiltak dere ønsker. Hvis dere ikke kan avgjøre hvilke tiltak skolen bør sette inn, er det nok at utvalget har lagt fram problemet. Da overlater dere til skolen eller skoleeieren å vurdere hvilke tiltak som i første omgang er best egnet til å løse utfordringen.

Utdanningsdirektoratet har laget en mal for hvordan utvalget kan be skolen om å sette i gang tiltak. Malen kan dere laste ned på www.udir.no/skolemiljoutvalg

2.3 Hvilke oppgaver har ikke et skolemiljøutvalg?

Skolemiljøutvalget skal blant annet ikke ha oppgaver knyttet til:

- organisasjonsplan
- virksomhetsplan
- forslag til budsjett
- skolevurdering
- fritidsaktiviteter

Regelverket for grunnskoler og videregående skoler

Skolemiljøutvalget skal medvirke til at skolen, de ansatte og elevene tar aktivt del i arbeidet for å skape et godt skolemiljø. På grunnskolen gjelder dette også foreldrene.

Skolemiljøutvalget har rett til å uttale seg i alle saker som gjelder skolemiljøet, se opplæringsloven kapittel 9a.

(opplæringsloven § 11-1a og § 11-5a)

3. Sammensetning av skolemiljøutvalget

3.1 Grunnskolen

Skolemiljøutvalget i grunnskolen skal bestå av representanter for

- elevene
- foreldrerådet
- skolens ansatte
- skolens ledelse
- kommunen

I grunnskolen skal representantene for elevene og foreldrene til sammen alltid være i flertall i skolemiljøutvalget. Det betyr at hvis skolens ansatte, kommunen og skolens ledelse er representert med én person hver, må det være minst to representanter for elevene og to representanter for foreldrene. Hvis skolens ansatte, kommunen og skolens ledelse er representert med flere enn én fra hver gruppe, må det være flere som representerer elever og foreldre.

I en del kommuner er det opprettet driftsstyret ved skolene. Skoler som har driftsstyre, må i tillegg opprette egne skolemiljøutvalg. Driftsstyret kan ikke fungere som skolemiljøutvalg.

3.1.1 SAMARBEIDSUTVALGET SOM SKOLEMILJØUTVALG

Flere skoler velger å bruke samarbeidsutvalget som deler av skolemiljøutvalget. Det er mulig, men i samarbeidsutvalget er ikke elever og foreldre i flertall. Derfor må det oppnevnes flere representanter fra disse gruppene i skolemiljøutvalget. Møtene i samarbeidsutvalget og møtene i skolemiljøutvalget bør ha klare skiller, for eksempel ha separate referater. Dere kan velge å legge møtene i skolemiljøutvalget rett før eller etter møtene i samarbeidsutvalget.

3.1.2 SAKER UNDERLAGT LOVBESTEMT TAUSHETSPLIKT

Hvis skolemiljøutvalget skal behandle saker som er underlagt lovbestemt taushetsplikt, skal ikke elevrepresentantene være til stede. Når elevene ikke er til stede, skal enten foreldrerepresentantene ha dobbeltstemme som tilsvarer stemmene til elevene, eller utvalget utvides med flere foreldre. Hvis for eksempel to elever må forlate møtet når dere behandler en sak som er underlagt lovbestemt taushetsplikt, skal enten to foreldrerepresentanter ha dobbeltstemme, eller så må utvalget utvides med to foreldre. Foreldrerådet avgjør om den ene eller den andre løsningen skal benyttes.

Saker som kan være underlagt lovbestemt taushetsplikt, er saker med opplysninger om noens personlige forhold. Det fremgår av forvaltningsloven § 13. Noens personlige forhold er for eksempel hvem som føler seg utsatt for krenkende ord eller handlinger, hvem som utsetter noen for krenkende ord eller handlinger, og hvem som ber skolen sette i verk tiltak. Skolemiljøutvalget kan bestemme at medlemmene skal undertegne en taushetserklæring, for å gjøre alle mer bevisste på det ansvaret de har.

Skolens ledelse kan ikke dele taushetsbelagte opplysninger med skolemiljøutvalget. Det er derfor sjelden skolemiljøutvalget behandler saker som er underlagt taushetsplikt.

3.1.3 VALG AV MEDLEMMER

Kommunen, foreldrerådet, skolens ansatte og skolens ledelse velger selv sine medlemmer til skolemiljøutvalget. Kommunen bestemmer hvordan elevene skal velge sine representanter til skolemiljøutvalget. Elevenes skolemiljørepresentanter har rett til opplæring og fritak fra undervisningstimer når det er nødvendig for å utføre oppgavene sine. Det fremgår av opplæringsloven § 9a-5. Skolemiljøutvalget bestemmer selv hvem som skal være utvalgets leder, nestleder og sekretær.

3.1.4 REKTORS ROLLE

I utvalget skal det sitte minst én fra skolens ledelse. Representanten fra skolens ledelse kan være rektor, men det må ikke være det. Rektor trenger heller ikke å være leder for skolemiljøutvalget. Rektor er skolens leder, og er den som skal motta utvalgets råd. Rektor har det overordnede ansvaret for at skolen oppfyller lovens krav om et godt fysisk og psykososialt miljø.

3.1.5 HVA HVIS REPRESENTANTER IKKE MØTER?

For at utvalget skal være lovlig sammensatt, må representanter fra alle gruppene møte. Elever, foreldre, kommunen, skolens ledelse og skolens ansatte må være til stede. Foreldre og elever må fremdeles være i flertall. De ulike gruppene i skolemiljøutvalget kan ha vararepresentanter, som kan steppe inn ved behov.

Regelverket for grunnskoler Samarbeidsutvalget kan selv være skolemiljøutvalg. Når samarbeidsutvalget fungerer som skolemiljøutvalg, må det oppnevnes tilleggsrepresentanter for elevene og foreldrene, slik at de samlet får flertall.

Elevrepresentantene skal ikke være til stede når skolemiljøutvalget behandler saker som er omfattet av lovfestet taushetsplikt. Når elevene ikke er til stede, skal foreldrerepresentantene ha dobbeltstemme tilsvarende bortfallet av elevrepresentantenes stemmer, eller tallet på foreldrerepresentanter økes tilsvarende.

(opplæringsloven § 11-1a)

3.2 Videregående skole

Skolemiljøutvalget i den videregående skolen skal bestå av representanter for

- elevene
- skolens ansatte
- skolens ledelse
- fylkeskommunen

I den videregående skolen skal representantene for elevene alltid være i flertall i skolemiljøutvalget. Det betyr at det må være minst fire representanter for elevene i skolemiljøutvalget. Hvis skolens ansatte, fylkeskommunen og skolens ledelse er representert med flere enn én fra hver gruppe, må det være flere som representerer elevene.

3.2.1 SKOLEUTVALGET SOM SKOLEMILJØUTVALG

Fleire skoler velger å bruke skoleutvalget som deler av skolemiljøutvalget. Det er mulig, men i skoleutvalget er ikke elevene i flertall. Derfor må elevrådet oppnevne flere representanter for elevene til skolemiljøutvalget. Møtene i skoleutvalget og møtene i skolemiljøutvalget skal ha klare skiller, for eksempel ha separate referater.

3.2.2 OGSÅ ELEVENE HAR TAUSHETSPLIKT

Elever i skolemiljøutvalg i videregående skole kan delta ved behandlingen av saker underlagt taushetsplikt. Det innebærer at bestemmelsene i forvaltningsloven om taushetsplikt gjelder for elevrepresentantene på samme måte som for de andre representantene i skolemiljøutvalget.

Saker som kan være underlagt lovbestemt taushetsplikt, er saker med opplysninger om noens personlige forhold. Det fremgår av forvaltningsloven § 13. Noens personlige forhold er for eksempel hvem som føler seg utsatt for krenkende ord eller handlinger, hvem som utsetter noen for krenkende ord eller handlinger, og hvem som ber skolen sette i verk tiltak. Skolemiljøutvalget kan bestemme at medlemmene skal undertegne en taushetserklæring, for å gjøre alle mer bevisste på det ansvaret de har.

Skolens ledelse kan ikke dele taushetsbelagte opplysninger med skolemiljøutvalget. Det er derfor sjelden skolemiljøutvalget behandler saker som er underlagt taushetsplikt.

3.2.3 VALG AV MEDLEMMER

Hvis samarbeidsutvalget ikke skal være skolemiljøutvalg, velger fylkeskommunen, elevrådet, skolens ansatte og skolens ledelse selv sine medlemmer til skolemiljøutvalget. Elevenes skolemiljørepresentanter har rett til å få opplæring og fritak fra de undervisningstimer som de trenger for å utføre oppgavene sine. Det fremgår av opplæringsloven § 9a-5. Skolemiljøutvalget bestemmer selv hvem som skal være utvalgets leder, nestleder og sekretær.

3.2.4 REKTORS ROLLE

I utvalget skal det sitte minst én fra skolens ledelse. Representanten for skolens ledelse kan være rektor, men det må ikke være det. Rektor trenger heller ikke å være leder for skolemiljøutvalget. Rektor er skolens leder, og er den som skal motta utvalgets råd. Rektor har det overordnede ansvaret for at skolen oppfyller lovens krav om et godt fysisk og psykososialt miljø.

3.2.5 HVA HVIS REPRESENTANTER IKKE MØTER?

For at utvalget skal være lovlig sammensatt, må representanter fra alle gruppene møte. Elever, fylkeskommunen, skolens ledelse og skolens ansatte må være til stede. Elevene må fremdeles være i flertall. De ulike gruppene i skolemiljøutvalget kan ha vararepresentanter, som kan steppe inn ved behov.

Regelverket for videregående skoler Skoleutvalget kan selv være skolemiljøutvalg. Når skoleutvalget fungerer som skolemiljøutvalg, må det oppnevnes flere tilleggsrepresentanter for elevene, slik at de får flertall.

(opplæringsloven § 11-5a)

4. Skolemiljøutvalgets rett til å få informasjon

5. Eksempel på et godt utviklet skolemiljøutvalg

4.1 Når skal skolens ledelse informere skolemiljøutvalget?

Rektor eller en fra skolens ledelse skal løpende informere skolemiljøutvalget i saker som angår det fysiske eller psykososiale skolemiljøet. Unntaket er saker som er unntatt offentlighet. Saker om det fysiske skolemiljøet kan være alt fra renhold eller inneklima til trygg skolevei. Saker om det psykososiale miljøet kan for eksempel være resultatet av Elevundersøkelsen eller skolens handlingsplaner for det psykososiale miljøet. Skolen skal holde utvalget løpende informert om alt som har vesentlig betydning for skole-

miljøet, inkludert hendelser, planer og vedtak. Det fremgår av opplæringsloven § 9a-6.

Skolemiljøutvalget skal dessuten tas med i planlegging og gjennomføring av miljøtiltak ved skolen så tidlig som mulig. Hvis utvalget ber om det, skal skolens ledelse informere om skolens systematiske helse-, miljø- og trygghetsarbeid.

Regelverk om skolens plikt til å informere skolemiljøutvalget

Skolemiljøutvalget skal holdes løpende orientert om alle forhold som har vesentlig betydning for skolemiljøet, deriblant hendelser, planer og vedtak. Utvalget har på forespørsel rett til å få fremlagt dokumentasjon for det systematiske helse-, miljø- og trygghetsarbeidet ved skolen.

Skolemiljøutvalget skal så tidlig som mulig tas med i planleggingen og gjennomføringen av miljøtiltak ved den enkelte skole, og har rett til å uttale seg og komme med framlegg i alle saker som har betydning for skolemiljøet.

Hvis skolen blir klar over forhold ved skolemiljøet som kan ha negativ virkning for elevenes helse, skal elevene og de foresatte varsles snarest mulig.

(opplæringsloven § 9a-6)

4.2 Hvilke saker om elevenes skolemiljø kan skolen ikke informere om?

At en henvendelse er unntatt offentlighet, betyr at skolen bare kan fortelle om saken til de som må vite om saken for å bidra til å løse den. Saker som handler om noens personlige forhold, er unntatt offentlighet. Det fremgår av forvaltningsloven § 13. Skolens ledelse kan ikke legge disse sakene frem for skolemiljøutvalget. Hvis det for eksempel er en mobbesak på skolen, kan ikke skolen fortelle skolemiljøutvalget om hvem som mobber, hvem som mobbes, eller hvem som ber om at det settes i gang tiltak.

Hvis det ikke kan føre til at noen forstår hvilke personer som er involvert (indirekte identifisering), kan skolen fortelle at de har mottatt en henstilling om tiltak eller en klage, og at de vil sette i gang tiltak. Skolen kan heller ikke fortelle utvalget hvilke tiltak som settes i verk i den konkrete saken, hvis det kan føre til indirekte identifisering. Hvis tiltakene vil ha følger for alle elevene på skolen, kan skolen likevel fortelle hvilke tiltak som blir satt i verk. Skolen kan alltid fortelle hvordan de håndterer for eksempel mobbesaker på generelt grunnlag.

I dette kapitlet kan representantene i skolemiljøutvalget hente inspirasjon til hvordan dere kan arbeide for et godt skolemiljø på deres skole. Kapitlet er bare et forslag, og hvordan dere skal jobbe, står ikke i regelverket.

5.1 Presentasjon og opplæring

Utdanningsdirektoratet har laget noen presentasjoner om skolemiljøutvalg for foreldre og elever og opplæring for representanter i skolemiljøutvalget. De kan dere laste ned på

<http://www.udir.no/Laringsmiljo/Skolemiljoutvalg/Presentasjoner/>

5.2 Hvordan bevare kunnskap i skolemiljøvalget?

Nyvalgte representanter til skolemiljøutvalget fungerer som hovedrepresentanter i ett skoleår – fra august til juni. Deretter fungerer de som vararepresentanter og mentorer i neste skoleår – fra august til juni.

Vararepresentantene kan gi råd og veiledning som mentorer til hovedrepresentantene. En mentorordning kan gi skolen glede av utvalgsrepresentanter som har god kunnskap om hva utvalget skal gjøre, og hvordan dere kan arbeide for et best mulig skolemiljø.

5.3 Organisering av skolemiljøutvalg – eksempel på årshjul, møtekalender, saksliste for møter og oppgaver

Det første møtet i skolemiljøutvalget – SEPTEMBER

Rektor innkaller representanter og vararepresentanter til det første møtet. Representantene avgjør hvem som skal være leder, nestleder og sekretær for utvalget.

Forslag til saksliste:

- informasjon fra rektor og/eller lederen av utvalget om oppgaver, rettigheter, sjekklister og saker utvalget kan arbeide med og uttale seg om
- utdeling av veileder om skolemiljøutvalg til nye representanter
- mentorene gir veiledning og deler erfaringer fra forrige skoleår
- lage møtekalender
- lage årshjul
- skrive referat

Det andre møtet i skolemiljøutvalget – OKTOBER

Forslag til sakliste:

- definere hva representantene mener kan gi et bedre skolemiljø på deres skole
- prioritere hvilke oppgaver utvalget skal arbeide med, og lage skriftlige planer for arbeidet – eksempler på oppgaver er nevnt i punkt 2.2 i veilederen
 - godt skolemiljø
 - godt fysisk miljø
 - godt psykososialt miljø
 - ordensreglement
 - trivselstiltak
 - brukerundersøkelser
- be om tiltak hvis det er brudd på opplæringsloven eller forskrifter
- avgjøre hvordan utvalget skal arbeide med oppgavene – for eksempel hvordan utvalget skal innhente informasjon fra skolen, hvem de skal spørre, hvor ofte de skal spørre, osv.
- fordele oppgaver mellom representantene – for eksempel hvem som har ansvar for å undersøke om skolen har planer om blant annet det fysiske skolemiljøet, hvem som har ansvar for å følge opp tiltak som blir behandlet i utvalget, osv.
- skrive referat

Det tredje møtet i skolemiljøutvalget – NOVEMBER

Forslag til sakliste:

- diskutere nye saker
- følge opp tiltak – hva har skolen gjort? Hva kan utvalget gjøre videre?
- forberede halvårsrapport for skolemiljøutvalget
- skrive referat

Det tredje møtet i skolemiljøutvalget – DESEMBER

Stort møte med skolemiljøutvalget, elevrådet, FAU (grunnskole), skolen og andre interesserte der skolemiljøutvalget presenterer en halvårsrapport for skolemiljøutvalget.

Halvårsrapporten kan inneholde:

- hva utvalget har definert som vesentlig for et godt skolemiljø
- hvilke oppgaver skolemiljøutvalget har prioritert
- status for skolen i arbeidet for et godt skolemiljø – om skolen har tilfredsstillende skriftlige planer for det fysiske miljøet og det psykososiale miljøet, hva resultatene fra brukerundersøkelser på skolen viser, osv.
- hva utvalget vil arbeide videre med

De som deltar på møtet, kan komme med forslag til hva skolemiljøutvalget kan arbeide med.

Det fjerde møtet i skolemiljøutvalget – JANUAR

Forslag til sakliste:

- foreta eventuelle endringer i oppgaver og vurdere arbeidsfordelingen internt i utvalget
- følge opp tiltak som er behandlet i utvalget
- skrive referat

Det femte møtet – FEBRUAR

Forslag til sakliste:

- diskutere nye saker
- følge opp tiltak som er behandlet i utvalget
- vurdering av utvalgets arbeid
 - Har utvalget klare kriterier for hva som anses som vesentlig for skolemiljøet?
 - Bli utvalget informert om saker knyttet til skolemiljøet?
 - Bli utvalget informert om resultater fra Elevundersøkelsen og eventuelle andre brukerundersøkelser?
 - Bli utvalget involvert ved evaluering av planer og programmer som blir brukt for å skape et godt skolemiljø?
 - Bli utvalget hørt av skolen?
 - Har utvalget bedt om enkeltvedtak hvis utvalget har ment at skolen bryter lov eller forskrift?
- skrive referat

Det sjette møtet – MARS

Forslag til sakliste:

- diskutere nye saker
- følge opp tiltak som er behandlet i utvalget
- møte med vaktmester, helsesøster og verneombud – på hvilken måte kan de bidra til et godt skolemiljø?
- skrive referat

Det sjuende møtet – APRIL/MAI

Forslag til sakliste:

- diskutere nye saker
- følge opp tiltak som er behandlet i utvalget
- få informasjon av skoleledelsen om skolemiljøutvalgets plass i skolens plan og budsjett for neste skoleår
- forberede årsrapport for skolemiljøutvalget
- skrive referat

Det åttende møtet – JUNI

Stort møte med skolemiljøutvalget, elevrådet, FAU (grunnskole), skolen og andre interesserte der skolemiljøutvalget presenterer en ny årsrapport for skolemiljøutvalget.

Årsrapporten kan inneholde:

- hva utvalget har definert som vesentlig for et godt skolemiljø
- hvilke oppgaver skolemiljøutvalget har prioritert og eventuelle endringer fra halvårsrapporten
- status for skolen i arbeidet for et godt skolemiljø – har skolen tilfredsstillende skriftlige planer for det fysiske miljøet, det psykososiale miljøet, hva er resultatene fra brukerundersøkelser på skolen, osv.
- hva utvalget vil arbeide videre med
- hvilke erfaringer utvalget har gjort i året som har gått
- appell om å delta i skolemiljøutvalget neste skoleår
- de som deltar på møtet, kan komme med forslag til hva skolemiljøutvalget kan arbeide med

6. Ressurser

Dette er noen nyttige veier videre, hvis dere i utvalget vil sette dere mer inn i ressurser og regelverk som kan være relevant for elevenes skolemiljø. Lovene finner du på www.lovdata.no.

Både psykososialt og fysisk miljø

- Opplæringsloven kapittel 9a
- Opplæringsloven kapittel 11
- Forvaltningsloven
- Veileder til opplæringsloven kapittel 9a, *Kunnskapsdepartementet*
- Rundskriv Udir 4-2014 Systemrettet arbeid etter opplæringsloven kapittel 9a, *Utdanningsdirektoratet*
- Presentasjonen Informasjon om skolemiljøutvalg til elever og foreldre, *Utdanningsdirektoratet*
- Presentasjonen Opplæring av representanter i skolemiljøutvalget, *Utdanningsdirektoratet*

Psykososialt miljø

- Rundskriv Udir-2-2010 Retten til et godt psykososialt miljø, *Utdanningsdirektoratet*
- Veilederen Arbeid mot mobbing, *Utdanningsdirektoratet*
- Elevbrosjyre og foreldrebrosjyre om elevenes skolemiljø, *Utdanningsdirektoratet*
- Instruks for felles nasjonalt tilsyn 2010–2013, *Utdanningsdirektoratet*

Fysisk miljø

- Kommunehelsetjenesteloven, kapittel 4a Miljørettet helsevern
- Arbeidsmiljøloven med forskrift
- Plan- og bygningsloven med forskrift
- Produktkontrollloven
- Brann- og eksplosjonsvernloven
- EI-tilsynsloven
- Forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler mv.
- Forskrift om systematisk helse-, miljø og sikkerhetsarbeid i virksomheter (internkontrollforskriften), med veileder
- Forskrift om sikkerhet ved lekeplass-utstyr
- Forskrift om vern mot støy på arbeidsplassen
- Miljø og helse i skolen - Veileder til forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler, *Helsedirektoratet*.
- Veiledning for et bedre fysisk innemiljø på skolen, Elevorganisasjonen, Barneombudet og Norsk Forum for Bedre Innemiljø for Barn (NFBIB)
- Veiledning om internkontrollforskriften, *Arbeidstilsynet*

Schweigaards gate 15 B
Postboks 9359 Grønland
0135 OSLO
Telefon 23 30 12 00
www.utdanningsdirektoratet.no